

Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu

Z Á V Ě R č. 3

k pojmu veřejnost dle § 3 odst. 4 zákona č. 262/2011 Sb. ve vztahu k tzv. verbovce StB, která probíhala na služebně StB

K pojmu veřejnost dle § 3 odst. 4 zákona č. 262/2011 Sb. ve vztahu k tzv. verbovce StB, která probíhala na služebně StB, Etická komise konstatuje, že pojem „veřejně“ a veřejnost projevu nebo činu účastníka odboje nebo odporu proti komunismu podle § 3 odst. 1 a 4 chápe konsistentně s judikaturou českých soudů a doktrínou¹, tedy jako jednání za současné přítomnosti nejméně tří osob, učiněné na veřejně přístupném místě a vůči veřejnosti, tj. osobám odlišným od toho, kdo jednání činí, osobám, které jednají v součinnosti s ním nebo osobám blízkým tomu, kdo jednání činí; takovým veřejným činem nebo projevem by bylo možno označit jednání účastníka řízení, s cílem strhnout ostatní k následování jeho příkladu, typicky svolávání demonstrací, veřejné projevy nesouhlasu na místech veřejnosti přístupných před větším počtem osob apod.

Při zkoumání pojmu „veřejnost“ a s tím související interpretací zákonného pojmu „veřejné politické a společenské postoje“ se Etická komise zabývá rovněž tím, jak byla veřejnost postoje, resp. jednání, člověka chápána v době, kdy účastník řízení odmítl spolupráci s StB.

Podle skutečností známých Etické komisi z její činnosti, které potvrzují obecně známou praxi, se tzv. „verbovka“ StB děla neveřejně, respektive utajeně a přítomní důstojníci nemohou být považováni za veřejnost ve smyslu § 3 odst. 1 a 4 zákona č. 262/2011 Sb., a to i vzhledem k jejich „úřední“ přítomnosti.

Podle § 76 odst. 3 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, byl trestný čin spáchán veřejně, jestliže byl spáchán obsahem tiskoviny, rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem nebo jiným podobně účinným způsobem, nebo alespoň před dvěma osobami, a do 31. 12. 1956 rovněž tím, že byl spáchán na místě veřejnosti přístupném a mohl být postřehnut alespoň dvěma osobami.

¹ TR NS 12/2005-T 759, 1 Tz 197/57, Šámal, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010

K intepretaci pojmu „veřejné spáchání trestného činu“ podle § 76 odst. 3 zákona č. 86/1950 Sb. vymezenému slovy „alespoň před dvěma osobami“ Etická komise konstatuje, že byť odmítnutí spolupráce s StB, které bylo vysloveno před dvěma příslušníky StB, nelze považovat za veřejné, neboť bylo učiněno před úředními osobami na místě veřejnosti nepřístupném a v rámci „úředního jednání“, jež bylo, stejně jako dnes, zásadně neveřejné, a ani nebylo a nemohlo být veřejnosti určeno.

(Rozhodnutí Etické komise ČR z 1. 8. 2012, č.j. 9719/2012-EKO)

Z odůvodnění:

Činy účastníka řízení spočívající v odmítnutí vstupu do KSČ, jakož i odmítnutí spolupráce s StB, byly nepochybně chvályhodné, respektive v případě odmítnutí spolupráce s StB statečné, nicméně jednak nebyly provedeny ve smyslu § 3 odst. 4 zákona č. 262/2011 Sb. „veřejně“, jednak jejich intenzita nenaplnuje požadavky tohoto ustanovení zákona

Etická komise chápe veřejnost projevu nebo činu účastníka odboje nebo odporu proti komunismu podle § 3 odst. 1 a 4 zákona č. 262/2011 Sb. konsistentně s judikaturou českých soudů a doktrínou², tedy jako jednání za současné přítomnosti nejméně tří osob, učiněné na veřejně přístupném místě a vůči veřejnosti, tj. osobám odlišným od toho, kdo jednání činí, osobám, které jednájí v součinnosti s ním nebo osobám blízkým tomu, kdo jednání činí; takovým veřejným činem nebo projevem by bylo možno označit jednání účastníka řízení, s cílem strhnout ostatní k následování jeho příkladu, typicky svolávání demonstrací, veřejné projevy nesouhlasu na místech veřejnosti přístupných před větším počtem osob apod. Podle předložených dokladů (které potvrzují obecně známou praxi) se „verbovka“ StB děla neveřejně, respektive utajeně a přítomní důstojníci stěží mohli být pozitivně ovlivněni statečným činem účastníka řízení a vzhledem k jejich „úřední“ přítomnosti je tedy nelze považovat za veřejnost.

Při zkoumání veřejnosti postoje účastníka řízení a s tím související interpretací zákonného pojmu „veřejné politické a společenské postoje“ se Etická komise zabývala rovněž tím, jak byla veřejnost postoje, resp. jednání, člověka chápána v době, kdy účastník řízení odmítl spolupráci s StB. Podle § 76 odst. 3 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, byl trestný čin spáchán veřejně, jestliže byl spáchán obsahem tiskoviny, rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem nebo jiným podobně účinným způsobem, nebo alespoň před dvěma osobami, a do 31. 12. 1956 rovněž tím, že byl spáchán na místě veřejnosti přístupném a mohl být postřehnut alespoň dvěma osobami. K intepretaci pojmu „veřejné spáchání trestného činu“ podle § 76 odst. 3 zákona č. 86/1950 Sb. vymezenému slovy „alespoň před dvěma osobami“ dále podotýkáme, že byť bylo odmítnutí spolupráce s StB, které účastník řízení učinil v roce 1957, vysloveno před dvěma příslušníky StB, nelze toto jednání považovat za veřejné, neboť, jak je uvedeno výše, bylo učiněno před úředními osobami na místě veřejnosti nepřístupném a v rámci „úředního jednání“, jež bylo, stejně jako dnes, zásadně neveřejné, a ani nebylo a nemohlo být veřejnosti určeno. Etická komise tedy dovozuje, že ani v roce 1957, kdy

² TR NS 12/2005-T 759, 1 Tz 197/57, Šámal, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010

účastník řízení odmítl spolupráci s StB, by jeho čin nebyl považován za čin spáchaný veřejně, a to i s ohledem na judikaturu vztahující se k předchozím trestním zákonům nebo k trestnímu zákonu z roku 1950³.

³ Judikát č. 826/1930, To I 776/50, 1 Tz 59/57, 1 Tz 197/57.